

ALI SMITH

Pasakojimo įkarštis

„Lietykis „Baltos lenkos“ netrukus išleis Ali Smith apsakymų rinkinį „Kaip viskas buvo ir kiti pasakojimai“ (apie autorę rašėme praėjusioje numerioje). Šiandien vėlą apsakymų...

Buvo viduramžių. Viskas tikrai. Ties moteris paveldavusios atėjo į Berzelio miestas, kasikėdamos kultūrai ir gindoms, ginesim pirmaji skaitinį. Jos tjo netai kaip žemumai elnais saioromis kano...

Nuostipinodamos pasipraudė į klaupti, jai pilna žmonių. Buvo girtois, aikštai mairis. Galbūt užuosti už penkių eilų alko...

Vidurinioji moteris prisidėgė cigarete. Paskai prisiminė, kur esanti, pati pasibais...

Tada jos diskantais užgiedojo „Atėikite, žmonis“, nemokėdamos žodžių, diskantu...

Linkėdamos ramybės, moteris mandagiai susivardžiusios spaudė rankas tuncer...

Grįžęs iš zakristijos, kunigas rado moteris tūlčioje bažnyčioje. Dabar jos susibūrė...

Tiedvi prie eđzių tupėjo greta gipsinių Marijos, Juozapo ir kūdikėlio Jėzaus statu...

Bet lauke buvusiai laita, Tėve. Mes neturim kur eiti, pasakė antroji.

O dar, Tėve. Ji ženkian, pasakė paskutinioji, ranka apkabinusi jaunąsiasią moterį...

Motėris pakėlė merginos palaidine. Senasis kunigas pažvatavo į nuoga pilvą, plokščią ir riblykų nuo šalčio.

Jei ji tuojau gimdytų, tai ir aš tada, prisiekė Dievu, pasakė jis ir stomtelėjo jas pro atviras duris.

Vyrai jau greitai galės gimdyti vaikus, pasakėjo mergina. Mačiau per „Discovery“.

Bet tikrai, Tėve, tikrai, sakė vyriausioji. Juk taip, brangute? Ir visai nėra kur eiti. Pasakyk jam, Diana.

Tikrai, Tėve, tai tiesa. Aš tuojau būsiu motina, jau bet kurią akimirką, o mes neturim kur eiti. Gal galėtume pernakvoti bažnyčioje?

Tu man visai neatrodoi neščia, atsakė kunigas.

Pilka akimi nesimato, atsakė mergaitė. Tai vaiduokliškas nėštumas.

Ji gimdytų dvasią, Tėve, pridūrė kita. Sventąją Dvasią, pasakė mergina. Ją reikia laikyti bažnyčioje.

Ji pilna Sventąją dvasių, pritarė trečia. Pro siaurą plyšelį, prieš užverdamas duris, kunigas tarstelėjo: nagi, keliaukit namo pas savo šeimas, pasakė.

Jis pasuko raktą spynoje. Jos girdėjo, kaip jo žingsniai tilsta bažnyčioje, dar šiltoje nuo tiekios žmonių, o po valandžiukės išgirdo paskutinę mašiną stovėjimo aikštelėje...

O malinos variklis geso, vėl geso, kol galiausiai užriauomojo baltėje ir nukūrė į naktį.

Motėris svirduliuodamos stovėjo prie uždarytų durų. Iš jų matomas tjo garas.

Vyrniausioji buvo vardu Eta. Viduriniošios vardas buvo Moira. O jaunėlė Diana.

Paramtydamos viena kita, jos perėjo gatve, perlindo po užvara ir patraukė upės krautu.

Taip, naktis rami, atsakė vyriausioji, žvalgydamasi į dangų. Rytų speigas spustelės dar stipriau, pridūrė ji.

Paklauskit, pasakė vidurinioji. Tiesą papasakosiu. Prisiėkit. Buvo tokia motėris.

Kokia motėris, paklausė vyriausioji. Ai mes ją pažįstam?

Ne, klausykite, atsakė vidurinioji. Koks jos vardas? – paklausė vyriausioji. Kur ji dirba?

Klausykite, tęsė vidurinioji. Man taip pasakėjo. Va, ką ji padarė. Jos vyras pasimirė, ir ji ištisus metus kasnakė sėdėjo prie jo kapo.

Kaip Dievą myliu, tiesą sakau. Kaip tas šuva Edinburge, pasakė vyriausioji.

Jaunąsiasioji griuvo atbulą. Kietai sulalusi šolė rutrakėjo jai prie ausies. Kasnak? – paklausė ji. Ištisus metus? Tris šimtus šešiasdešimt penkis naktis. O jei buvo keliamieji metai, tai šešiasdešimt šešias. Ji pasikėlė. Kodėl? – paklausė. Ar ji tikėjosi, kad jis išlįs pasisveikinti?

Nežinau, atsakė vidurinioji. Iš kur man žinoti?

Kaip ji kasnakit prasmakdavo pro sargą? – paklausė jaunąsiasioji. Ar naktis kapinių neužrakindavo? Ar ji niekada nepasidarė išsigimė? Ar atsineldavo vakariene? Ar pavatgydavo kas vakarą išeidamus?

Nežinau, atsakė vidurinioji. Iš kur man žinoti, kokį šūdą ji valgė vakarienei. Sardines, atsakė vyriausioji.

O kas nutiko po metų? – paklausė jaunąsiasioji. Kartais tiesiog imi ir jų užsigėdi, pasakė vyriausioji. Nevalgau jų labai dažnai, bet

įvakar tiesiog užsigėdžiau.

O Jėzau, pasakė vidurinioji. Čiagi tik pasaka.

Jos sėdėjo tylomis. Upės baltis staugė joms ausyse.

Bet va, paklauskyt, pasakė vyriausioji. Čia irgi tiesa. Nes man mama taip sakydavo. Dabar ji mirusi. Tai va, žinot, kad dabar Kūčių naktis? O rytų Kalėdos?

Tiesą sakai, atsakė vidurinioji. Jos cigarete užgėso. Ji prikišo jos galinuką prie žvakės, tada priglaudė burną ir trūktelėjo. Vis tiek neužsigėdė.

Klausykite, pasakė vyriausioji. Kalėdų išvakarėse, vidurnaktį, muškidavo visokių dalykų. Jei norit, juokitės. Bet aš jums sakau. Kai buvo maža, mano mama gyveno kaime. Kūčių naktį, vidurnaktį, tada kaime reikėdavo atsistoti kryžkelėje, ir galbūt išgiri balsus.

Kokius balsus? – paklausė jaunąsiasioji. Kurie tau kalba, linkėdama galvą atsakė vyriausioji.

O ką jie sako? – paklausė vidurinioji. Kas bus, atsakė vyriausioji.

Ar tavo mama tuos balsus pati girdėjo? – paklausė vidurinioji.

Ne, atsakė vyriausioji. Nes jei šulinyje būdavo vandens, jis galėjo virsti vynu. Bet jei tai pamatysi, klausykite, reikia nusigrcžti, nežūrėti į jį, nes kitaip šiemet mirsi.

Šitiek vyno permick, atsakė vidurinioji. Šiemet, tarė jaunąsiasioji. Tai tik savaitė. Nelabai daug. Ar tai reikšia šiemet, tai yra naujaisiais metais? Tai yra ateinančiais, kitais metais?

Šiemet, taip ji visada sakydavo, užsimerkusi atsakė vyriausioji.

Vyrniausioji drebojo nuo šalčio, netgi su palta. O kartais, pasakėjo ji, vanduo virsdavo ne vynu, o krauju. Bet irgi tas pats. Jei pamatysi vynu ar krauju šulinyje ar lahinyje, persimainiusį vandenį, šiemet mirsi.

O kaip upė, paklausė jaunąsiasioji. Ar ji gali persimainyti? Visos trys pažvelgė į upę, patvinusią ir srauną.

O matėt tą kunigą bažnyčioje, pasakė vyriausioji. Sakau jums. Čia tikrai tiesa. Ta senė Makinon jam dirba, nuo pat tada, kai buvau maža, ir lažinasi iš šelių kmtų svarų, iš visų šelių šimtų, kad jis šianakt jos lovoje.

Ji pasisuko, ranka mostelėjo į oranžinį lvytinių langų name virš bažnyčios.

Taip jam ir reikia, atsakė vidurinioji. Ji irgi jau drebojo. Naktis pasiutusiai šalta, pasakė ji.

Siaip ar taip, Kalėdos, atsakė vyriausioji, giliau susikildama rankas į paltą rankoves.

Vienais metais gavau šokliuką, pasakė jaunąsiasioji.

Ką tokį? – paklausė vyriausioji. Vidurinioji nusijuokė.

Tiesiog šokliuką, atsakė jaunąsiasioji. Juk žinot. Jie patys nulipa laiptais. Vidurinioji kretėjo iš juoko. Vyrniausioji, regis, nesuprato.

Tokia kaip spyruoklytė, paaiškino jaunąsiasioji. Žaidžiau su ja ant laiptų, ir rodė „Nacionalinį aksomą“, kaip Elizabeta Teilor lenktyniavo su savo žirgu. Toks senas filmas, ji ten dar vaikas. Visas ryškiai raudonas ir rudas.

Tie seni filmai būdavo kažkokie rykėni, pasakė vidurinioji. Juos paryškindavo „Technicolor“.

Toji Liza Teilor ir dabar juo ryškina, pasakė vyriausioji.

Tikrai atrodo, kad taip, sutiko vidurinioji. Ji laimėjo nacionalines varžybas. Nusikirpo plaukus, pasakė jaunąsiasioji.

O jei gyvenim tuosavam name ir per Kalėdas gautum šokliuką? – tarė vidurinioji. Vyrniausioji stebėjo, kaip jos kvatojasi.

Syk, pasakė ji. Ir dar neseniai po karo, tai Dievas žino, iš kur jis gavo. Mano tėvas. Su tokia pinta dėže, pilna vaisių, atėjo ir atsinelė ją po pažastim, tjo visat apsiantatas šalčio ir padėjo virtuvej ant grindų. Sakau jums, mano motnos veidas. Tų vaizų krepelyje nebūtume įsivaizdavę, kad ir kaip būnme stengęsi. Kai kurių nuo tada daugiau ir nemačiau.

Ar prisimena jų skonį? – paklausė vidurinioji.

Iki šiol, atsakė vyriausioji.

Tarsi valgytum „Technicolor“, pasakė jaunąsiasioji.

Vyrniausioji linktelėjo.

Anos dvi motėjos, viena nobėgo, kita nušobčiojo, abi nusivijo virvėje smėkbelėju...

Vidurinioji davė jai dešimt svarų. Kita atidavė paltą, ir dabar ji juo vilki. Jo nugara šlapia nuo žemės, o počiai ir rankovės dat išlaikė anos motėris pavidalą, bet jai šilta. Man jo nereikis, pasakė motėris, nusivilkdama ir numentdama. Tau reikia labiau. Mes važiuojam laukai.

Ji pakelia akis. Dangus pilnas žvaigždžių, kaip baltų šerių.

Vyrniausioji tėvas serga. Mirtų, dėl to ji nesukubėjo namo. Kita jokios akivaizdžios priežasties nesukubėti namo neturėjo. Maža kas.

Ji tikisi, kad anos dvi motėris kelisėja į šiltus namus.

Ji keturiom ropčiasiai kranto šlaitu. Apačioje ant žolės tamsuoja trys dėmelės, kur farma nusigramdė ir nutirpo, ten, kur jų trijų sėdėta ir kalbėtasi. Galvoje dabar šviesiau, ne taip miglota. Pirma viskas sukosi galvoje savaime, tarsi pro rūką. Dabar nusėdo. Ji mato bažnyčią kitapus gatvės, niūrią gatvės šviesoje. Prisimena. Jos ten užėjo sulūli.

Ji ima juoktis. Dabar, kai vaikščios pro tą bažnyčią, galės galvoti: aš ten buvau ir Kūčių vakarą gėsinau žvakės. Ir dar ten buvo senas kunigas, kuris išmetė jas lauk, bet tik po viskam. Vyrais greta jos klaupte, kur ji pabučavo. Visi tie žmonės švakar bažnyčioje, apsitūloję kalbėdams ir brangios dovanos, klausantys senos pasakos apie gimimą vidury žiemos. Tarsi Kalėdų rytą pravėrė duris rasti save pačius, padovanotus argimius, padovanotus sau patiems ant slenkėčių, krepėliuose, kaip tie egzotiški vaisiai, arba tokie vynu dėžėse, sukaltose iš brangaus medžio ir pilnose šiaudų.

Ji eina palei upės vingį. Už kampo gatvėje miesto žiburiai dar dega, nors daugiama miestiečių jau namie, miega. Iaukia. Patarnautojas, jis tikriausiai miega mažoje lovelėje kur nors ten, apsiklojęs iki kaklo, kambaryje šildymas nustatytas taip, kad rytą pats įsijungtų. Visame mieste visi žmonės užantspauduoti miego namuose, jų stogai, ką tik nubarstyti baltu sniegu, vėl pajuduos, kai rytą juos nupliks saulė. O toji motėris, ta, kur prie mirusio vyro kapo. Jei ji šianakt prie kapo, ji vilki didelę avoną, pirštines ir šaliką ir atsinelė tokį šildytuvą, kaip stovyklautojai vežasi atostogų, ir nuo jo kylanti šiluma nušviečia kapines ir jų medžius, jų visos šakos pliktos ir apledijusios, spygliuotos ir apledijusios.

Ant šilagatvio priberta smėlio. Jaučia ji po kojom. Virš jos – speigas ir tūlčias dangus. Ji pakelia ranką ir nubarsto terkėną nuo medžio šakos prie pat mašinų aikštelės automato. Šakelė rankoje apaugusi kietai uždarytais pumpurais. Ji paleidžia ją lauti atgal, ir nuo medžio ir visas puses pašvyrą terkėno kristalai, kaip vanduo nuo šum.

Mašinų aikštelės automato laikrodis apfarmoje ir apšviestas iš vidaus. Ji patrina jis susalusias rankas. Dvi keturiasdešimt šešios ryto. Ji atsimenia ir tureklą ir klausosi. Nieko, tik upė, o kažkur toli kažkas šikauja ir dainuoja, švenčia. Ji kiekiau sunsupa į paltą ir susikiša rankas į kilenes. Sodegusi žvakė, dešimt svarų, kažkieno atsintiktiniai trupiniai ir dulkiės.

Ji pradeda eiti, bet kur, pati nežino kur. Gatvė tūlta tuštutėlė, tik vienas žmogus kitapus eina jos link. Jis vedžioja du Džeko Raseio terjerus tamsoje trečią valandą Kalėdų rytą.

Čia bus kas nors nutikę, pamato ji prasi- lenkdama su juo.

Tamsoje jo veido nebūli. Linksmą Kalėdų, brangute, šūktels jis jai per gatvę. Gerų tau švenčių.

Žodžiai pilni atodėtkio.

Linksmą Kalėdų, atsako ji. Geriausias kloties.

Versė Gabrielė Gailiūtė

ALI SMITH

Pasakojimo įkarštis

Leidykla „Baltos lankos“ netrukus išleis Ali Smith apsakymų rinkinį „Kaip viskas buvo ir kiti pasakojimai“ (apie autorių rašėme praėjusiame numeryje). Šiandien viena apsakymų

Buvo viduržemis. Visas ilmire. Trys moterys pavėlavusios atėjo į Berseilį mišias, kaukėdamos kulniukais į grindis, įpusėjus pirmąjį skaitinį. Jos ėjo nava kaip žeminiai elniai siauromis kano-pomis, kosėdamos.

Neatsprakinėdamos įspraudė į klauptą, jau pilną žmonių. Buvo girtos, aiškiai matėsi. Galėjai užuosti už penkių eilių alko-holį ir išsivadėjusias kvėpalus. Viena buvo jauna, kita už ją vyresnė, o trečioji vyresnė už jas abi. Jauniausiosios per ryškūs prase-gio drabužiai tokiu metų laiku ar netgi bet kurioje kitu buvo visai niekam tike, oranžiniai ir blizgantys ryškiai mėlyni, o kaklas ir pečius nuogi, visos trys vienodai girtai neva-lyvai laimingos, ramatydamos viena kita, rypdamos kojomis ir trindamos rankas, kad susilumų. Triukšmas kilo nuo jų ir paklibo plo-nas tarsi nailonas zokštose bažnyčios lubose virš šiltai apšiltųjų tikinčiųjų.

Vidurinioji moteris prisidėgė cigaretę. Paskui prisiminė, kur esanti, pati pasibaikė-jo ir ją tuomet. Cigaretė nuriedėjo po klauptą ir ten riko toliu, o kai moteris pasilenkė jos pakelti, visa cilė susūbavo, ir ją, neteku-sią pusiausvyros, draugės turėjo pastatyti ant kojų, paskui ji smailu batelio galu sumy-nė cigaretę į linoleumą. Nuo to visos trys vi-są Evangeliją prakirzino, mėginamos tvar-dytis, o pagyvenę kunigas darsyk perskaitė istoriją: nėra vietos užėjoje, persigandę piemenys, apsupti švienos, didžiule dangi-kujų būrybių minia, garbinanti Dievą ir gie-danti.

Tada jos diskantais užgiedojo „Atcikite, žmonės“, nemokėdamos žodžių, diskantu bažnyčioje negiedojo daugiau niekas.

Linkėdamos ramybės, moterys manda-giai susitvardžiusios spaudė rankas suneri-musiems žmonėms priekais ir už jų. Viena kita, linkėdamos ramybės, net apsikabino. Nors norit tikėkit, norit ne, jos tik tą vakarą susipažino, pasakojo toji pusnuogė, jau-niausiosioji, nuo girtumo kiumu šaižiu balsu vyriškiui greta, netyčia taip garsiai, kad ją girdėjo net pačiame priekyje, o paskui tą vyriškį apkabino ir davė Kalėdų ramybės bučkį. Paskui, kai Mišios baigėsi ir reikėjo per sukštai giedoti „Sveikas, Jėzau gimū-sis“, viena užgiedojo *brangią dieną šveđa-mies*, kad rimuotųsi su *užgimimo Viešpaties*, ir visur aplink žmonės pratrūko juokais ir pykčiu. Nuolatiniai bažnyčios lankytojai, su šypsenomis, pasipiktinę ar nepastebėdami, stabelėdavo prie moterų pakelini galinių du-rų link, turėjo peržengti ir pervesti vaikus aplink jauniasiosios kojas, išstiebtas į nava, su vienu iš pažiūros labai nepatogių batelių, pa-kibusiu ant kojos, nes ji užsimerkusi išsidrė-bė suolo, padėjusi galvą trisdešimtmetei ant kelių, o ši, jei į jas spoksodavo, ramiai vi-siems linkėjo linksmyų Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų vyriausioji, gal penkiasdešim-ties, o gal keturiasdešimties, sunku pasakyti, apdėjusiomis akimis ir šypseną dėkojo, kad jie nelipa ant merginos kojų.

Grįžęs iš zakristijos, kunigas rado mote-ris tuščioje bažnyčioje. Dabar jos susidūrė priekyje, pavojingai arti altoriaus. Dvi tupė-jo prie jo greta edžių. Trečioji kitapus alto-riaus kažkuo mojavė ore, ir priėjęs arčiau kunigas išvydo, kaip vienas patarnautojas, eidamas į paskos, trindamas įraudusį sprandą ir kikendamas, paskolino jai ilgą lazda metaliniu galu ir mokė, kaip ją gesinti sukštai ant sienų degančias žvakes.

Tiedvi prie edžių tupėjo greta gipsinių Marijos, Juozapo ir kūdikelio Jėzaus statu-lių. Jos tvarkė gėles prie Šventosios Sei-mos. Kunigas pamatė, kaip viena įgrūdo su-spanusią, raudonomis gyslelemis išvargotą le-bijos žiedą stovinčiam Juozapui tarp kojų.

Nagi, merginos, pasakė jis.

Tada išmėtė moteris lauk.

O gal galėčiau pabaižti žvakes? Liko tik tos šešios, pasakė viena.

Patarnautojas pabaigęs, atsakė kunigas. Grąžink jam lazda. Nagi, greičiau.

Bet laukė baltai balta. Tėve. Mer netu-rim kur eiti, pasakė antroji.

O dar, Tėve. Ji laukiasi, pasakė paskoti-nioji, ranka apkabinusi jauniausiąją moterį per pečius. Kaip galit ją išmesti. Ji tuojuo gimdys, kaip Dievą myliu. Pažiūrėkit.

Moteris pakėlė merginos palaidinę. Se-natis kunigas pažvairavo į nuoga pilva, ploktėčią ir išblýkusį nuo šalčio. Bamboje buvo įvertas auskaras.

Jei ji tuojuo gimdys, tai ir aš tada, prisie-kiu Dievui, pasakė jis ir smuntelėjo jas pro ai-vias duris. Jos spytėsi. Jis uždarė vieną durų pusę ir įleido sklaidį į akmenines grindis.

Vyrau jau greitai galėsi gimdyti vaikus, pasakojo mergina. Mačiau per „Discovery“.

Bet tikrai, Tėve, tikrai, sakė vyriausioji. Juk taip, brangute? Ir visai nėra kur eiti. Pa-sakyk jam, Diana.

Tikrai, Tėve, tai tiesa. Aš tuojuo būsiu motina, jau bet kurią akimirka, o mes netu-rim kur eiti. Gal galėtume permakvoti baž-nyčioje?

Tu man visai neatrodo nelėčia, atsakė kunigas.

Plūka akimi nesimato, atsakė mergaitė. Tai vaiduokliškas nėštumas.

Ji gimdys dvasią, Tėve, pridūrė kita.

Šventąją Dvasią, pasakė mergina. Ją rei-kia laikyti bažnyčioje.

Ji pilna šventųjų dvasių, pritarė trečia.

Pro siaurą plytelę, prieš užverdamas du-ris, kunigas tarstelėjo: nagi, keliaukit namo pas savo šeimas, pasakė.

Jis pasuko raktą spynoje. Jos girdėjo, kaip jo žingsniai tilsta bažnyčioje, dar šilto-je nuo tiekos žmonių, o po valandžiukės iš-girdo paskutinę mašiną stovėjimo aikštelėje prie bažnyčios, tėvai vežėsi patarnautoją namo. Berniukas stovėjo už kunigo ir dro-viai krizeno iš jų pokštų. Jauniausioji pater-šė jam plaukus, vidurinioji uždėjo ranką ant peties prie kaklo, o vyriausioji mirktelėjo. Jo veidas įraudė nuo malonumo ir kaitros. O mašinos variklis geso, vėl geso, kol galiausiai užtraukė šaltįje ir nukūrė į naktį. Moterys svirduliudamos stovėjo prie uždarytų durų. Iš jų matomas ėjo garas.

Vyrtausioji buvo vardu Eta. Vidurinio-sios vardas buvo Moira. O jaunėlė Diana. Paramstydamos viena kita, jos perėjo gatve, perlindo po užtvara ir patraukė upės krantu. Upė buvo patvinusi, o žolė, ant ku-rios jos prisėdo, aplarmojoji. Vidurinioji iš-sitraukė žiebtuvėlį, prisidėgė cigaretę. Jos žiėbė jauniasiosios pavogtą žvakę. Vis dar šalo, nors vėjo beveik visai nebuvo.

Rami naktis, pasakė jauniasiosioji.

Taigi, naktis rami, atsakė vyriausioji, žvalgydamasi į dangų. Rytų spetgas spus-telės dar stipriau, pridūrė ji.

Paklauskite, pasakė vidurinioji. Tiesa papasakosiu. Prisiekiu. Buvo tokia moteris. Kokia moteris, paklausė vyriausioji. Ar mes ją pažįstam?

Ne, klausykite, atsakė vidurinioji.

Koks jos vardas? – paklausė vyriausioji.

Kur ji dirba?

Klausykite, tęsė vidurinioji. Man taip pa-sakojo. Va, ką ji padarė. Jos vyras pasimirė, ir ji išstus metus kasnakt sėdėjo prie jo ka-po. Kaip Dievą myliu, tiesą sakau.

Kaip tas šuva Edinburge, pasakė vyriausioji.

Jauniausioji griuvo atbula. Kietai suša-lusi žolė sutraukė ją prie ausies. Kasnakt? – paklausė ji. Išstus metus? Tris šimtus še-šiasdešimt penkis naktis. O jei buvo kelias-miejai metai, tai šešiasdešimt šešias. Ji pasi-kėlė. Kodėl? – paklausė. Ar ji tikėjosi, kad jis išlįs pasisveikinti?

Nežinau, atsakė vidurinioji. Iš kur man žinoti?

Kaip ji kasnakt prasmūkdavo pro sargą? – paklausė jauniasiosioji. Ar nakčiai kapinių neužrakindavo? Ar ji niekada nepasidarė iš-eiginės? Ar atsinešdavo vakariene? Ar pa-valgydavo kas vakarą išeidama?

Nežinau, atsakė vidurinioji. Iš kur man žinoti, kokį šūdą ji valgė vakarienei.

Sardines, atsakė vyriausioji.

O kas nutiko po metų? – paklausė jau-niasiosioji.

Kartais tiesiog imi ir jų užsigėidi, pasa-kė vyriausioji. Nevalgau jų labai dažnai, bet

švakar tiesiog užsigėidžiau.

O Jėzau, pasakė vidurinioji. Čiagi tik pasaka.

Jos sėdėjo tylomis. Upės faltis staugė joms ausyse.

Bet va, paklauskite, pasakė vyriausioji. Čia irgi tiesa. Nes man mama taip sakyda-vo. Dabar ji mirusi. Tai va, žinot, kad dabar Kūčių naktis? O rytą Kalėdos?

Tiesą sakai, atsakė vidurinioji. Jos ciga-retė užgeso. Ji pakilo jos galisuką prie žva-kės, tada priglaudė burną ir trūktelėjo. Vis tiek neužsigėdė.

Klausykite, pasakė vyriausioji. Kalėdų išvakarėse, vidurnaktį, nutūkdavo visokių dalykų. Jei norit, juokites. Bet aš jumis sa-kau. Kai buvo maža, mano mama gyveno kaime. Kūčių naktį, vidurnaktį, tada kaime reikėdavo atsisoti kryžkelėje, ir galbūt iš-girsi balsus.

Kokius balsus? – paklausė jauniasiosioji. Kurie tau kalba, linkėdama galvą atsa-kė vyriausioji.

O ką jie sako? – paklausė vidurinioji.

Kas bus, atsakė vyriausioji. Ar tavo mama tuos balsus pati girdėjo? – paklausė vidurinioji.

Ne, atsakė vyriausioji. Nes jei šulinyje būdavo vandens, jis galėjo virsti vynu. Bet jei tai pamatysi, klausykite, reikia nusigręžti, nežūrėti į jį, nes kitaip liemėt mirsi.

Ši tiek vyno perniek, atsakė vidurinioji. Šiomet, tarė jauniasiosioji. Tai tik savatė. Nelabai daug. Ar tai reiklia šiomet, tai yra naujaisiais metais? Tai yra ateinančiais, ki-tais metais?

Šiomet, taip ji visada sakydavo, užsi-merkusiai atsakė vyriausioji.

Vyriausioji drebejo nuo šalčio, netgi su-paltu. O kartais, pasakojo ji, vanduo virsda-vo ne vynu, o krauju. Bet irgi tas patas. Jei pamatysi vyną ar kraują šulinyje ar šaltiny-je, persimainiusi vandenį, šiomet mirsi.

O kaip upė, paklausė jauniasiosioji. Ar ji gali persimainyti?

Visos trys pažvelgė į upę, patvinusią ir sraunią.

O matėt tą kunigą bažnyčioje, pasakė vyriausioji. Sakau jums. Čia tikrai tiesa. Ta senė Makinon jam dirba, nuo pat tada, kai buvau maža, ir lažnuosi iš šėlių šimtų svau-rų, iš visų šėlių šimtų, kad jis šitą naktį jos lo-voje.

Ji pasisuko, ranka mostelėjo į oranžinį švytintį langą name virš bažnyčios.

Taip jam ir reikia, atsakė vidurinioji. Ji irgi jau drebejo. Naktis pasiutusiai balta, pa-sakė ji.

Šiaip ar taip, Kalėdos, atsakė vyriausio-ji, giliau susikiidama rankas į paltą ranko-ves.

Vienais metais gavau šokliuką, pasakė jauniasiosioji.

Ką tokį? – paklausė vyriausioji. Viduri-nioji nusijuokė.

Tiesiog šokliuką, atsakė jauniasiosioji. Juk žinot. Jie patys nulipa laiptais.

Vidurinioji kretėjo iš juoko. Vyriausioji, regis, neaptrato.

Tokia kaip spyruoklytė, paaiškino jau-niasiosioji. Žaidžiau su ja ant laiptų, ir rodė „Nacionalinį aksomą“, kaip Elizabeta Tei-lor lenktyniavo su savo žirgu. Toks senas filmas, ji ten dar vaikas. Visas ryškiai rau-donas ir rudas.

Tie seni filmai būdavo kažkokie ryškė-sni, pasakė vidurinioji. Juos paryškindavo „Technicolor“.

Toji Liza Teilor ir dabar juo rytkinasi, pasakė vyriausioji.

Tikrai atrodo, kad taip, sutiko vidurinioji. Ji laimėjo nacionalines varžybas. Nusi-kirpo plaukus, pasakė jauniasiosioji.

O jei gyventum nuosavam name ir per Kalėdas gautum šokliuką? – tarė vidurinioji. Vyriausioji stebėjo, kaip jos kvatojosi.

Syki, pasakė ji. Ir dar neseniai po karo, tai Dievas žino, iš kur jis gavo. Mano tėvas. Su tokia pinta dėže, pilna vaisių, atėjo ir at-sinešė ją po pažastim, įėjo visas apsiaustas šalčio ir padėjo virtuvėj ant grindų. Sakau jums, mano motinos veidas. Tų vaisių kre-lyje nebūtume įsivaizdavę, kad ir kaip būtu-me stengęsi. Kai kurių nuo tada daugiau ir nemačiau.

Ar prisimeni jų skonį? – paklausė vidu-rinioji.

Iki šiol, atsakė vyriausioji.

Tarsi valgytum „Technicolor“, pasakė jauniasiosioji.

Vyriausioji linktelėjo.

Anos dvi moteris, viena nubėgė, kita nu-klubčiojo, abi nušvilgo viršuje linktelėpa-sią švieną, jei ten netyčia takas. Liko tik ji. Vidurinioji davė jai dešimt svaurų. Kita at-davė paltą, ir dabar ji juo vėlki. Jo nagara šlapia nuo žemės, o pečiai ir rankovės dar išlaikė anos moters pavidalą, bet jai šilta. Man jo nereikia, pasakė moteris, nušvilkdė-ma ir nūmėsėdama. Tau reikia labiau. Mes va-žiuojam takai.

Ji pakelia akis. Dangus pilnas žvaigž-džių, kaip būtų šeris.

Vyriausiosios tėvas serga. Matyt, dėl to ji nesukubėjo namo. Kita jokios aktyvaizdžios priežasties nesukubėti namo nesurėjo. Maža kas.

Ji tikiai, kad anos dvi moterys keliauja į tiltus namus.

Ji keturiomis ropčiasi krasto ilaumi. Apa-čioje ant žolės tamsuoja trys dėmelės, kur šarna nusigrandė ir nutirpo, ten, kur ji trijų sėdėta ir kalbėtai. Galvoje dabar švienas, ne taip miglota. Pirmas viskas sukosi galvoje savaime, tarsi pro rūką. Dabar nusėdė. Ji mato bažnyčią kitapus gatvės, mūrią gatvės švienoje. Prisimena. Jos ten užėjo sūnili.

Ji ima juoktis. Dabar, kai vaikščioji pro tą bažnyčią, galės galvoti: aš ten buvau ir Kūčių vakarą gėsinan žvakes. Ir dar ten bu-vo senas kunigas, kuris išmėtė jas lauk, bet tik po viskam. Vyras greta jos klausė, kur ji pabučiavo. Visi tie žmonės švakar bažny-čioje, apšiltėję Kalėdoma ir brangios dovā-nos, klausantys senos pasakos apie gimimą vidury žiemos. Tarsi Kalėdų rytą pravėrę duris rastų save pačius, padovanotus atgi-musius, padovanotus tau patiems ant slenkščiu, krepluose, kaip tie egzotiški vai-siai, arba tose vyno dėžėse, sukaltose iš brangaus medžio ir pilnos šiaudų.

Ji eina palei upes vingi. Už kampo gat-vėje miesto žiburiai dar dega, nors dauguma miestiečių jau namie, miega, laukia. Patar-nautojas; jis tikriausiai miega mažoje love-lėje kur nors ten, apsiklojęs iki kaklo, kam-baryje šildymas nustatytas taip, kad rytą pats išjungtų. Visame mieste visi žmonės užantspauduoti miego namuose, jų stogai, ką tik nubarstyti baltu aniegu, vėl pajus-duos, kai rytą juos nupliks saulė. O toji moteris, ta, kur prie mirusio vyro kapo. Jei ji šitą naktį prie kapo, ji vilki didelę avoną, pirtines ir baliką ir atsinešė tokį šildytuvą, kaip stovyklautojai vežai stogelius, ir nuo jo kylanti šiluma nušviečia kapines ir jų medžius, jų visos šakos plikos ir apledijusios, spygliuotos ir apledijusios.

Ant šaligatvio priberta smėlio. Jančia ji po kojom. Virš jos – speigas ir tuščias dan-gus. Ji pakelia ranką ir nubarsto šerkšnų nuo medžio šakos prie pat mašinų aikštelės au-tomato. Šakelė rankoje apsaugui kietai už-darytais pumpurais. Ji paleidžia ją lauti at-gal, ir nuo medžio į visas puses pažyra šerkšno kristalai, kaip vanduo nuo lūnos.

Mašinų aikštelės automato laikrodžiai ap-šarmojęs ir apšviestas iš vidaus. Ji patrina ji sušalusia ranka. Dvi keturiasdešimt šešios ryto. Ji atsiremia į turėklą ir klausosi. Nie-ko, tik upė, o kažkur toli kažkas būkna ja ir dainuoja, švenčia. Ji kiekian susisopa į paltą ir susikiša rankas į kišenes. Sudegusi žvakė, dešimt svaurų, kažkieno atsiktiniai trupiniai ir dulkės.

Ji pradeda eiti, bet kur, pati nežino kur.

Gatvė tuštut baštutėlė, tik vienas žmogus kitapus eina jos link. Jis vodžioja du Dleko Raselo terjerus tamsoje trečią valandį Kalė-dų rytą.

Čia bus kas nors nutikė, pamano ji prasi-lenkdama su juo.

Tamsoje jo veido neįžiūri. Linksmy Kalė-dų, brangute, šūkteli jis jai per gatvę. Gerų tau švenčių.

Žodžiai pilni atodėkio.

Linksmy Kalėdą, atsako ji. Geriausios kloties.

Vertė Gabrielė Gailiūtė

Pasakojimo įkarštis

Leidykla „Baltos lankos“ netrukus išleis Ali Smith apsakymų rinkinį „Kaip viskas buvo ir kiti pasakojimai“ (apie autorę rašėme praėjusiame numeryje). Siūlome vieną apsakymą.

Buvo viduržiemis. Viskas išmirę. Trys moterys pavėlavusios atėjo į Bernelių mišias, kaukšėdamos kulniukais į grindinį, įpusėjus pirmąjį skaitinį. Jos ėjo nava kaip žieminiai elniai siauromis kanojomis, kosėdamos.

Neatsiprašinėdamos įsispraudė į klaupą, jau pilną žmonių. Buvo girtos; aiškiai matėsi. Galėjai užuosti už penkių eilių alkoholi ir išsivadėjusius kvėpalus. Viena buvo jauna, kita už ją vyresnė, o trečioji vyresnė už jas abi. Jauniosios per ryškūs prasegioti drabužiai tokiu metų laiku ar netgi bet kuriuo kitu buvo visai niekam tikę; oranžiniai ir blizgantys ryškiai mėlyni, o kaklas ir petys nuogi; visos trys vienodai girtai nevalyvai laimingos, ramstydamos viena kitą, trypdamos kojomis ir trindamos rankas, kad susiltų. Triukšmas kilo nuo jų ir pakibo plonas tarsi nailonas aukštose bažnyčios lubose virš šiltai apsitūlojusių tikinčiųjų.

Vidurinioji moteris prisidėgė cigaretę. Paskui prisiminė, kur esanti, pati pasibaisėjo ir ją numetė. Cigaretė nuriedėjo po klapu ir ten rūko toliau, o kai moteris pasilenkė jos pakelti, visa eilė susiūbavo, ir ją, netekusią pusiausvyros, draugės turėjo pastatyti ant kojų, paskui ji smailu batelio galu sumynė cigaretę į linoleumą. Nuo to visos trys visą Evangeliją prakrizeno, mėgindamos tvardytis, o pagyvenęs kunigas darsyk perskaitė istoriją, nėra vietos užėigoje, persigandę piemenys, apsupti šviesos, didžiulė dangiškųjų būtybių minia, garbinanti Dievą ir giedanti.

Tada jos diskantais užgiedojo „Ateikite, žmonės“, nemokėdamos žodžių, diskantu bažnyčioje negiedojo daugiau niekas.

Linkėdamos ramybės, moterys mandagiai susitvardžiusios spaudė rankas sunerimusiems žmonėms priešais ir už jų. Viena kitą, linkėdamos ramybės, net apsikabino. Nors norit tikėkit, norit ne, jos tik tą vakarą susipažino, pasakojo toji pusnuogė, jauniausioji, nuo girtumo kimiu šaižiu balsu vyriškiui greta, netyčia taip garsiai, kad ją girdėjo net pačiame priekyje, o paskui tą vyriškį apkabino ir davė Kalėdų ramybės bučkį. Paskui, kai Mišios baigėsi ir reikėjo per aukštai giedoti „Sveikas, Jėzau gimusis“, viena užgiedojo *brangią dieną švėsdamies*, kad rimuotųsi su *užgimimo Viešpaties*, ir visur aplink žmonės pratrūko juokais ir pykčiu. Nuolatiniai bažnyčios lankytojai, su šypsenomis, pasipiktinę ar nepastebėdami, stabtelėdavo prie moterų pakeliui galinių durų link, turėjo peržengti ir pervesti vaikus aplink jaunosios kojas, ištiestas į navą, su vienu iš pažiūros labai nepatogiu bateliu, pakibusiu ant kojos, nes ji užsimerkusį išsidrėbė suole, padėjusi galvą triadešimtmetei ant kelio.

Bet lauke baisiai šalta. Tėve. Mes neturim kur eiti, pasakė antroji.

O dar, Tėve. Ji laukiasi, pasakė paskutinioji, ranka apkabinusi jauniausiąją moterį per pečius. Kaip galit ją išmesti. Ji tuojau gimdys, kaip Dievą myliu. Pažiūrėkit.

Moteris pakėlė merginos palaidinę. Senasis kunigas pažvairavo į nuogą pilvą, plokščią ir išblyškusį nuo šalčio. Bamboje buvo įvertas auskaras.

Jei ji tuojau gimdys, tai ir aš tada, prisiekiu Dievu, pasakė jis ir stumtelėjo jas pro atvirus duris. Jos spyresį. Jis uždarė vieną durų pusę ir įleido skląstį į akmenines grindis.

Vyrai jau greitai galės gimdyti vaikus, pasakojo mergina. Mačiau per „Discovery“. Bet tikrai, Tėve, tikrai, sakė vyriausioji. Juk taip, brangute? Ir visai nėra kur eiti. Pasakyk jam, Diana.

Tikrai, Tėve, tai tiesa. Aš tuojau būsiu motina, jau bet kurią akimirką, o mes neturim kur eiti. Gal galėtume pernaktuoti bažnyčioje?

Tu man visai neatrodo nėščia, atsakė kunigas.

Plika akimi nesimato, atsakė mergaitė. Tai vaiduokliškas nėštumas.

Ji gimdys dvasią, Tėve, pridūrė kita. Šventąją Dvasią, pasakė mergina. Ją reikia laikyti bažnyčioje.

Ji pilna šventųjų dvasių, pritarė trečia. Pro siaurą plyšelį, prieš užverdamos duris, kunigas tarstelėjo: nagi, keliaukit namo pas savo šeimas, pasakė.

Jis pasuko raktą spynoje. Jos girdėjo, kaip jo žingsniai tilsta bažnyčioje, dar šiltoje nuo tiekos žmonių, o po valandžiukės išgirdo paskutinę mašiną stovėjimo aikštelėje prie bažnyčios, tėvai vežėsi patarnautoją namo. Berniukas stovėjo už kunigo ir droviai krizeno iš jų pokštų. Jauniausioji pataršė jam plaukus, vidurinioji uždėjo ranką ant peties prie kaklo, o vyriausioji mirktelejo. Jo veidas įraudo nuo malonumo ir kaitros. O mašinos variklis geso, vėl geso, kol galiausiai užriaumėjo šaltyje ir nukūrė į naktį.

Moterys svirduliuodamos stovėjo prie uždarytų durų. Iš jų matomas ėjo garas.

Vyriausioji buvo vardu Eta. Viduriniojos vardas buvo Moira. O jaunėlė Diana.

Paramstydamos viena kitą, jos perėjo gatvę, perlindo po užtvara ir patraukė upės krantu. Upė buvo patvinusi, o žolė, ant kurios jos prisėdo, apšarmojo. Vidurinioji išsitraukė žiebtuvėlį, prisidėgė cigaretę. Jos įžiebė jaunosios pavogtą žvakę. Vis dar šalo, nors vėjo beveik visai nebuvo.

Rami naktis, pasakė jauniausioji. Taigi, naktis rami, atsakė vyriausioji, žvalgydamasi į dangų. Rytoj speigas spustelės dar stipriau, pridūrė ji.

Paklauskite, pasakė vidurinioji. Tiesą papasakosiu. Prisiekiu. Buvo tokia moteris. Kokia moteris, paklausė vyriausioji. Ar mes ją pažįstam?

Ne, klausykite, atsakė vidurinioji. Koks jos vardas? – paklausė vyriausioji. Kur ji dirba?

Į vakar tiesiog užsigeidžiau.

O Jėzau, pasakė vidurinioji. Čiagi tik pasaka.

Jos sėdėjo tylomis. Upės šaltis staugė joms ausyse.

Bet va, paklauskite, pasakė vyriausioji. Čia irgi tiesa. Nes man mama taip sakydavo. Dabar ji mirusi. Tai va, žinot, kad dabar Kūčių naktis? O rytoj Kalėdos?

Tiesą sakai, atsakė vidurinioji. Jos cigaretė užgeso. Ji prikišo jos galvuką prie žvakės, tada priglaudė burną ir trūktelejo. Vis tiek neužsidėgė.

Klausykite, pasakė vyriausioji. Kalėdų išvakarėse, vidurnaktį, nutikdavo visokių dalykų. Jei norit, juokitės. Bet aš jums sakau. Kai buvo maža, mano mama gyveno kaime. Kūčių naktį, vidurnaktį, tada kaime reikėdavo atsistoti kryžkelėje, ir galbūt išgirsi balsus.

Kokius balsus? – paklausė jauniausioji. Kurie tau kalba, linkčiodama galvą atkakė vyriausioji.

O ką jie sako? – paklausė vidurinioji.

Kas bus, atsakė vyriausioji.

Ar tavo mama tuos balsus pati girdėjo? – paklausė vidurinioji.

Ne, atsakė vyriausioji. Nes jei šulinyje būdavo vandens, jis galėjo virsti vynu. Bet jei tai pamatysi, klausykite, reikia nusigręžti, nežiūrėti į jį, nes kitaip šiemet mirsi.

Šitiek vyno perniek, atsakė vidurinioji.

Šiemet, tarė jauniausioji. Tai tik savaitė. Nelabai daug. Ar tai reiškia šiemet, tai yra naujaisiais metais? Tai yra ateinančiais, kitais metais?

Šiemet, taip ji visada sakydavo, užsimerkusį atsakė vyriausioji.

Vyriausioji drebėjo nuo šalčio, netgi su paltu. O kartais, pasakojo ji, vanduo virsdavo ne vynu, o krauju. Bet irgi tas pats. Jei pamatysi vyną ar kraują šulinyje ar šaltinyje, persimainiusį vandenį, šiemet mirsi.

O kaip upė, paklausė jauniausioji. Ar ji gali persimainyti?

Visos trys pažvelgė į upę, patvinusią ir sraunią.

O matėt tą kunigą bažnyčioje, pasakė vyriausioji. Sakau jums. Čia tikrai tiesa. Ta senė Makinon jam dirba, nuo pat tada, kai buvau maža, ir lažinuosi iš šešių šimtų svarų, iš visų šešių šimtų, kad jis šianakt jos lovoje.

Ji pasisuko, ranka mostelėjo į oranžinį švytintį langą name virš bažnyčios.

Taip jam ir reikia, atsakė vidurinioji. Ji irgi jau drebėjo. Naktis pasiutusiai šalta, pasakė ji.

Štai ar taip, Kalėdos, atsakė vyriausioji, giliau susikišdama rankas į paltą rankoves.

Vienais metais gavau šokliuką, pasakė jauniausioji.

Ką tokį? – paklausė vyriausioji. Vidurinioji nusijuokė.

Tiesiog šokliuką, atsakė jauniausioji. Juk žinot. Jie patys nulipa laiptais.

Vidurinioji kretėjo iš juoko. Vyriausioji, regis, nesuprato.

Tokia kaip spyruoklytė, paaiškino jauniausioji. Žaidžiau su ja ant laiptų, ir rodė „išsivardijimą“ kaip Elizabetha Ter-

...Ištrūkus...
...naukštose...
...tikinčiųjų...
...moteris...
...cigaretę...
...kur esanti...
...pasibaisė...
...Cigaretė...
...po klaup...
...ir ten ruko...
...toliau, o kai...
...moteris...
...pasilenkė...
...jos pakelti...
...visa eilė...
...susiūbavo...
...ir ją, neteku...
...są pusiausvyros...
...draugės...
...turėjo...
...pastatyti...
...są kojų...
...paskui...
...ji smailu...
...batelio...
...galu sumy...
...nė cigaretę...
...į linoleumą...
...Nuo to...
...visos trys...
...viena...
...Evangeliją...
...prakrizeno...
...mėgindamos...
...tvaryti...
...o pagyvenęs...
...kunigas...
...darsyk...
...perskaitė...
...istoriją...
...nėra vietos...
...užėigoje...
...persigandę...
...piemenys...
...apsupti...
...šviesos...
...didžiulė...
...dangiškų...
...būtybių...
...minia...
...garbinanti...
...Dievą...
...ir giedanti.

Tada jos diskantais užgiedojo „Ateikite, žmonės“, nemokėdamos žodžių, diskantu bažnyčioje negiedojo daugiau niekas. Linkėdamos ramybės, moterys mandagiai susitvardžiusios spaudė rankas sunerimusiems žmonėms priešais ir už jų. Viena kitą, linkėdamos ramybės, net apsikabino. Nors norit tikėkit, norit ne, jos tik tą vakarą susipažino, pasakojo toji pusnuogė, jauniausioji, nuo girtumo kimiu šaižiu balsu vyriškiui greta, netyčia taip garsiai, kad ją girdėjo net pačiame priekyje, o paskui tą vyriškį apkabino ir davė Kalėdų ramybės bučkį. Paskui, kai Mišios baigėsi ir reikėjo per aukštai giedoti „Sveikas, Jėzau gimusis“, viena užgiedojo *brangią dieną švėsdamies*, kad rimuotųsi su *užgimimo Viešpaties*, ir visur aplink žmonės pratrūko juokais ir pykčiu. Nuolatiniai bažnyčios lankytojai, su šypsena, pasipiktinę ar nepastebėdami, stabelėdavo prie moterų pakeliui galinių durų link, turėjo peržengti ir pervesti vaikus aplink jauniausiosios kojas, ištiestas į navą, su vienu iš pažinūros labai nepatogių bateliu, pakibusiu ant kojos, nes ji užsimerkusi išsidrėbė suole, padėjusi galvą trisdešimtmetei ant kelių, o ši, jei į jas spoksodavo, ramiai visiems linkėjo linksmų Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų, vyriausioji, gal penkiasdešimties, o gal keturiasdešimties, sunku pasakyti, apdėjusiomis akimis ir šypsena dėkojo, kad jie nelipa ant merginos kojų.

Grįžęs iš zakristijos, kunigas rado moteris tuščioje bažnyčioje. Dabar jos susibūrė priekyje, pavojingai arti altoriaus. Dvi tupėjo prie jo greta edžių. Trečioji kitapus altoriaus kažkuo mojavo ore, ir priėjęs arčiau kunigas išvydo, kaip vienas patarnautojas, eidamas jai iš paskos, trindamas įraudusį sprandą ir kikendamas, paskolino jai ilgą lazda metaliniu galu ir mokė, kaip ja gesinti aukštai ant sienų degančias žvakes. Tiedvi prie edžių tupėjo greta gipsinių Marijos, Juozapo ir kūdikėlio Jėzaus statulėlių. Jos tvarkė gėles prie Šventosios Šeimos. Kunigas pamatė, kaip viena igrūdo suspausta, raudonomis gyslelėmis išvagotą lelijos žiedą stovinčiam Juozapui tarp kojų. Nagi, merginos, pasakė jis. Tada išmetė moteris lauk. O gal galėčiau pabaigti žvakes? Liko tik tos šešios, pasakė viena. Patarnautojas pabaigs, atsakė kunigas. Gražink jam lazda. Nagi, greičiau.

Tai vaiduokliškas nėštumas. Ji gimdys dvasią, Tėve, pridūrė kita. Šventąją Dvasią, pasakė mergina. Ją reikia laikyti bažnyčioje. Ji pilna šventųjų dvasių, pritarė trečia. Pro siaurą plyšelį, prieš užverdamas duris, kunigas tarstelėjo: nagi, keliaukit namo pas savo šeimas, pasakė. Jis pasuko raktą spynoje. Jos girdėjo, kaip jo žinganiai tilsta bažnyčioje, dar šiltoje nuo tiekos žmonių, o po valandžiukės išgirdo paskutinę mašiną stovėjimo aikštelėje prie bažnyčios, tėvai vežėsi patarnautoją namo. Berniukas stovėjo už kunigo ir droviai krizeno iš jų pokštų. Jauniausioji pataršė jam plaukus, vidurinioji uždėjo ranką ant peties prie kaklo, o vyriausioji mirktelejo. Jo veidas įraudo nuo malonumo ir kaitros. O mašinos variklis geso, vėl geso, kol galiausiai užriaumėjo šaltyje ir nukūrė į naktį. Moterys svirduliuodamos stovėjo prie uždarytų durų. Iš jų matomasėjo garas.

Vyriausioji buvo vardu Eta. Viduriniošios vardas buvo Moira. O jaunėlė Diana. Paramstydamos viena kitą, jos perėjo gatvę, perlindo po užtvara ir patraukė upės krantu. Upė buvo patvinusi, o žolė, ant kurios jos prisėdo, apšarmojusi. Vidurinioji išsitraukė žiebtuvėlį, prisidėgė cigaretę. Jos įžiebė jauniausiosios pavogtą žvakę. Vis dar šalo, nors vėjo beveik visai nebuvo. Rami naktis, pasakė jauniausioji. Taigi, naktis rami, atsakė vyriausioji, žvalgydamasi į dangų. Rytoj speigas spustelės dar stipriau, pridūrė ji. Paklauskite, pasakė vidurinioji. Tiesą papasakosiu. Prisiekiu. Buvo tokia moteris. Kokia moteris, paklausė vyriausioji. Ar mes ją pažįstam? Ne, klausykite, atsakė vidurinioji. Koks jos vardas? – paklausė vyriausioji. Kur ji dirba? Klausykite, tęsė vidurinioji. Man taip pasakojo. Va, ką ji padarė. Jos vyras pasimirė, ir ji ištisus metus kasnakt sėdėjo prie jo kapo. Kaip Dievą myliu, tiesą sakau. Kaip tas šuva Edinburge, pasakė vyriausioji.

Jauniausioji griuvo atbula. Kietai susalusi žolė sutraškėjo jai prie ausies. Kasnakt? – paklausė ji. Ištisus metus? Tris šimtus šešiasdešimt penkias naktis. O jei buvo keliamieji metai, tai šešiasdešimt šešias. Ji pasikėlė. Kodėl? – paklausė. Ar ji tikėjosi, kad jis išlįs pasisveikinti? Nežinau, atsakė vidurinioji. Iš kur man žinoti? Kaip ji kasnakt prasmukdavo pro sargą? – paklausė jauniausioji. Ar nakčiai kapinių neužrakindavo? Ar ji niekada nepasidarė išeiginės? Ar atsinešdavo vakarienę? Ar pavaldydavo kas vakarą išeidama? Nežinau, atsakė vidurinioji. Iš kur man žinoti, kokį šūdą ji valgė vakarienei. Sardines, atsakė vyriausioji. O kas nutiko po metų? – paklausė jauniausioji. Kartais tiesiog imi ir jų užsigėidi, pasakė vyriausioji. Nevalgau jų labai dažnai, bet

Kai bus, atsakė vyriausioji. Ar tavo mama tuos balonus girdėjo? – paklausė vidurinioji. Ne, atsakė vyriausioji. Nes jei šaltinyje būdavo vandens, jis galėjo virti vynu. Bet jei tai pamatysi, klausykite, reikia nusigręžti, nežiūrėti į jį, nes kitaip šiomet mirsi. Šiomet vynu perniek, atsakė vidurinioji. Šiomet, tarė jauniausioji. Tai tik savaitė. Nelabai daug. Ar tai reikia šiomet, tai yra naujaisiais metais? Tai yra ateinančiais, kitais metais? Šiomet, taip ji visada sakydavo, užsimerkusi atsakė vyriausioji. Vyriausioji drebėjo nuo šalčio, netgi su palta. O kartais, pasakojo ji, vanduo virsdavo ne vynu, o krauju. Bet irgi tas pats. Jei pamatysi vyną ar kraują šaltinyje ar šaltinyje, persimainiusį vandenį, šiomet mirsi. O kaip upė, paklausė jauniausioji. Ar ji gali persimainyti? Visos trys pažvelgė į upę, patvinusią ir sraunią. O matėt tą kunigą bažnyčioje, pasakė vyriausioji. Sakau jums. Čia tikrai tiesa. Ta senė Makinon jam dirba, nuo pat tada, kai buvau maža, ir lažinuosi iš šešių šimtų svarų, iš visų šešių šimtų, kad jis šianakt jos lovoje. Ji pasisuko, ranka mostelėjo į oranžinį švytintį langą name virš bažnyčios. Taip jam ir reikia, atsakė vidurinioji. Ji irgi jau drebėjo. Naktis pasiutusiai šalta, pasakė ji. Šiaip ar taip, Kalėdos, atsakė vyriausioji, giliau susikišdama rankas į palto rankoves. Vienais metais gavau šokliuką, pasakė jauniausioji. Ką tokį? – paklausė vyriausioji. Vidurinioji nusijuokė. Tiesiog šokliuką, atsakė jauniausioji. Juk žinot. Jie patys nulipa laiptais. Vidurinioji kretėjo iš juoko. Vyriausioji, regis, nesuprato. Tokia kaip spyruoklytė, paaiškino jauniausioji. Žaidžiau su ja ant laiptų, ir rodė „Nacionalinį aksomą“, kaip Elizabeta Teilor lenktyniavo su savo žirgu. Toks senas filmas, ji ten dar vaikas. Visas ryškiai raudonas ir rudas. Tie seni filmai būdavo kažkokie ryškesni, pasakė vidurinioji. Juos paryškindavo „Technicolor“. Toji Liza Teilor ir dabar juo ryškinasi, pasakė vyriausioji. Tikrai atrodo, kad taip, sutiko vidurinioji. Ji laimėjo nacionalines varžybas. Nusikirpo plaukus, pasakė jauniausioji. O jei gyventum nuosavam name ir per Kalėdas gautum šokliuką? – tarė vidurinioji. Vyriausioji stebėjo, kaip jos kvatojosi. Syki, pasakė ji. Ir dar neseniai po karo, tai Dievas žino, iš kur jis gavo. Mano tėvas. Su tokia pinta dėže, pilna vaisių, atėjo ir atsinešė ją po pažastim, įėjo visas apsiaustas šalčio ir padėjo virtuvėj ant grindų. Sakau jums, mano motinos veidas. Tų vaisių krepšyje nebūtume įsivaizdavę, kad ir kaip būtume stengęsi. Kai kurių nuo tada daugiau ir nemačiau. Ar prisimeni jų skonį? – paklausė vidurinioji.

...šviesoje...
...Ji im...
...tą bažny...
...Kūčių v...
...vo senas...
...tik po v...
...ji pabu...
...čioje, a...
...nos, k...
...vidur...
...duria r...
...musiu...
...slenks...
...siai, a...
...brang...
...Ji...
...vėje m...
...miesti...
...nautoj...
...ėje k...
...baryj...
...pats i...
...užant...
...ką til...
...duos...
...mote...
...ji šia...
...pirit...
...kaip...
...jo ky...
...džiu...
...spyg...
...po k...
...gus...
...me...
...tom...
...dary...
...gal...
...šeri...
...šar...
...suš...
...ryt...
...ko...
...dai...
...ir s...
...deš...
...ir o...
...ki...
...Ra...
...du...
...ler...
...lė...
...ta...
...kl

...šviesoje...
...Ji im...
...tą bažny...
...Kūčių v...
...vo senas...
...tik po v...
...ji pabu...
...čioje, a...
...nos, k...
...vidur...
...duria r...
...musiu...
...slenks...
...siai, a...
...brang...
...Ji...
...vėje m...
...miesti...
...nautoj...
...ėje k...
...baryj...
...pats i...
...užant...
...ką til...
...duos...
...mote...
...ji šia...
...pirit...
...kaip...
...jo ky...
...džiu...
...spyg...
...po k...
...gus...
...me...
...tom...
...dary...
...gal...
...šeri...
...šar...
...suš...
...ryt...
...ko...
...dai...
...ir s...
...deš...
...ir o...
...ki

...šviesoje...
...Ji im...
...tą bažny...
...Kūčių v...
...vo senas...
...tik po v...
...ji pabu...
...čioje, a...
...nos, k...
...vidur...
...duria r...
...musiu...
...slenks...
...siai, a...
...brang...
...Ji...
...vėje m...
...miesti...
...nautoj...
...ėje k...
...baryj...
...pats i...
...užant...
...ką til...
...duos...
...mote...
...ji šia...
...pirit...
...kaip...
...jo ky...
...džiu...
...spyg...
...po k...
...gus...
...me...
...tom...
...dary...
...gal...
...šeri...
...šar...
...suš...
...ryt...
...ko...
...dai...
...ir s...
...deš...
...ir o...
...ki

šį vakar tiesiog užsigeidžiau.

O Jėzau, pasakė vidurinioji. Čiagi tik pasaka.

Jos sėdėjo tylomis. Upės šaltis staugė joms ausyse.

Bet va, paklauskite, pasakė vyriausioji. Čia irgi tiesa. Nes man mama taip sakydavo. Dabar ji mirusi. Tai va, žinot, kad dabar Kūčių naktis? O rytoj Kalėdos?

Tiesą sakai, atsakė vidurinioji. Jos cigaretė užgeso. Ji prikišo jos galiuką prie žvakės, tada priglaudė burną ir trūktelėjo. Vis tiek neužsidegė.

Klauskite, pasakė vyriausioji. Kalėdų išvakarėse, vidurnaktį, nutikdavo visokių dalykų. Jei norit, juokitės. Bet aš jums sakau. Kai buvo maža, mano mama gyveno kaime. Kūčių naktį, vidurnaktį, tada kaime reikėdavo atsistoti kryžkelėje, ir galbūt išgirsi balsus.

Kokius balsus? – paklausė jauniausioji.

Kurie tau kalba, linkėdama galvą atsakė vyriausioji.

O ką jie sako? – paklausė vidurinioji.

Kas bus, atsakė vyriausioji.

Ar tavo mama tuos balsus pati girdėjo? – paklausė vidurinioji.

Ne, atsakė vyriausioji. Nes jei šulinyje būdavo vandens, jis galėjo virsti vynu. Bet jei tai pamatysi, klausykite, reikia nusigrežti, nežiūrėti į jį, nes kitaip šiomet mirsi.

Šitiek vyno perniek, atsakė vidurinioji.

Šiomet, tarė jauniausioji. Tai tik savaitė. Nelabai daug. Ar tai reiškia šiomet, tai yra naujaisiais metais? Tai yra ateinančiais, kitais metais?

Šiomet, taip ji visada sakydavo, užsimerkusi atsakė vyriausioji.

Vyriausioji drebėjo nuo šalčio, netgi su paltu. O kartais, pasakojo ji, vanduo virsdavo ne vynu, o krauju. Bet irgi tas pats. Jei pamatysi vyną ar kraują šulinyje ar šaltinyje, persimainiusi vandenį, šiomet mirsi.

O kaip upė, paklausė jauniausioji. Ar ji gali persimainyti?

Visos trys pažvelgė į upę, patvinusią ir sraunią.

O matėt tą kunigą bažnyčioje, pasakė vyriausioji. Sakau jums. Čia tikrai tiesa. Ta senė Makinon jam dirba, nuo pat tada, kai buvau maža, ir lažinuosi iš šešių šimtų svarų, iš visų šešių šimtų, kad jis šianakt jos lovoje.

Ji pasisuko, ranka mostelėjo į oranžinį

Iki šiol, atsakė vyriausioji.

Tarsi valgytum „Technicolor“, pasakė jauniausioji.

Vyriausioji linktelėjo.

ANOS dvi nuėjo, viena nubėgo, kita nušlubčiojo, abi nusivijo viršuje šmėkstelėjusia šviesa, jei ten netyčia taksį. Liko tik ji. Vidurinioji davė jai dešimt svarų. Kita atidavė palta, ir dabar ji juo vilki. Jo nugara šlapia nuo žemės, o pečiai ir rankovės dar išlaikė anos moters pavidalą, bet jai šilta. Man jo nereiks, pasakė moteris, nusivilkdama ir numesdama. Tau reiks labiau. Mes važiuojam taksį.

Ji pakelia akis. Dangus pilnas žvaigždžių, kaip baltų šerių.

Vyresniosios tėvas serga. Matyt, dėl to ji neskubėjo namo. Kita jokios akivaizdžios priežasties neskubėti namo neturėjo. Mažkas.

Ji tikisi, kad anos dvi moterys keliauja į šiltus namus.

Ji keturiom ropščiasi kranto šlaitu. Apačioje ant žolės tamsuoja trys dėmelės, kur šarma nusigramdė ir nutirpo, ten, kur jų trijų sėdėta ir kalbėtasi. Galvoje dabar šviesiau, ne taip miglota. Pirma viskas sukosi galvoje savaimė, tarsi pro rūką. Dabar nusėdo. Ji mato bažnyčią kitapus gatvės, niūrią gatvės šviesoje. Prisimena. Jos ten užėjo sušilti.

Ji ima juoktis. Dabar, kai vaikščios pro tą bažnyčią, galės galvoti: aš ten buvau ir Kūčių vakarą gesinau žvakės. Ir dar ten buvo senas kunigas, kuris išmetė jas lauk, bet tik po viskam. Vyras greta jos klaupė, kuri ji pabučiavo. Visi tie žmonės šį vakar bažnyčioje, apsitūloję Kalėdoms ir brangios dovanos, klausantys senos pasakos apie gimimą vidury žiemos. Tarsi Kalėdų rytą pravėrę duris rastų save pačius, padovanotus atgimusius, padovanotus sau patiems ant slenksčių, krepšiuose, kaip tie egzotiški vaisiai, arba tose vyno dėžėse, sukaltose iš brangaus medžio ir pilnose šiaudų.

Ji eina palei upės vingį. Už kampo gatvėje miesto žiburiai dar dega, nors dauguma miestiečių jau namie, miega, laukia. Patarnautojas; jis tikriausiai miega mažoje lovelėje kur nors ten, apsiklojęs iki kaklo, kambaryje šildymas nustatytas taip, kad rytą pats išjungtų. Visame mieste visi žmonės užantspauduoti miego namuose, jų stogai,

Šitieki vynu perniek, atsakė vidurinioji.
Šiemet, tarė jauniausioji. Tai tik savaitė.
Nelabai daug. Ar tai reiškia šiemet, tai yra naujaisiais metais? Tai yra ateinančiais, kitais metais?

Šiemet, taip ji visada sakydavo, užsi-merkusi atsakė vyriausioji.

Vyriausioji drebėjo nuo šalčio, netgi su paltu. O kartais, pasakojo ji, vanduo virsdavo ne vynu, o krauju. Bet irgi tas pats. Jei pamatysi vyną ar kraują šulinyje ar šaltinyje, persimainiusi vandenį, šiemet mirsi.

O kaip upė, paklausė jauniausioji. Ar ji gali persimainyti?

Visos trys pažvelgė į upę, patvinusią ir sraunią.

O matėt tą kunigą bažnyčioje, pasakė vyriausioji. Sakau jums. Čia tikrai tiesa. Ta senė Makinon jam dirba, nuo pat tada, kai buvau maža, ir lažinuosi iš šešių šimtų svarų, iš visų šešių šimtų, kad jis šianakt jos lovoje.

Ji pasisuko, ranka mostelėjo į oranžinį švytintį langą name virš bažnyčios.

Taip jam ir reikia, atsakė vidurinioji. Ji irgi jau drebėjo. Naktis pasiutusiai šalta, pasakė ji.

Šiaip ar taip, Kalėdos, atsakė vyriausioji, giliau susikišdama rankas į paltu rankoves.

Vienais metais gavau šokliuką, pasakė jauniausioji.

Ką tokį? – paklausė vyriausioji. Vidurinioji nusijuokė.

Tiesiog šokliuką, atsakė jauniausioji. Juk žinot. Jie patys nulipa laiptais.

Vidurinioji kretėjo iš juoko. Vyriausioji, regis, nesuprato.

Tokia kaip spyruoklytė, paaiškino jauniausioji. Žaidžiau su ja ant laiptų, ir rodė „Nacionalinį aksomą“, kaip Elizabeta Teilor lenktyniavo su savo žirgu. Toks senas filmas, ji ten dar vaikas. Visas ryškiai raudonas ir rudas.

Tie seni filmai būdavo kažkokie ryškesni, pasakė vidurinioji. Juos paryškindavo „Technicolor“.

Toji Liza Teilor ir dabar juo ryškinasi, pasakė vyriausioji.

Tikrai atrodo, kad taip, sutiko vidurinioji. Ji laimėjo nacionalines varžybas. Nusikirpo plaukus, pasakė jauniausioji.

O jei gyventum nuosavam name ir per Kalėdas gautum šokliuką? – tarė vidurinioji.

Vyriausioji stebėjo, kaip jos kvatojasi.

Sykį, pasakė ji. Ir dar neseniai po karo, tai Dievas žino, iš kur jis gavo. Mano tėvas. Su tokia pinta dėže, pilna vaisių, atėjo ir atsinešė ją po pažastim, įėjo visas apsiaustas šalčio ir padėjo virtuvėj ant grindų. Sakau jums, mano motinos veidas. Tų vaisių krepšyje nebūtume įsivaizdavę, kad ir kaip būtume stengęsi. Kai kurių nuo tada daugiau ir nemačiau.

Ar prisimeni jų skonį? – paklausė vidurinioji.

mano bažnyčią knapius gaven, maną gavo
švi-soje. Prisimena. Jos ten užėjo sušilti.

Ji ima juoktis. Dabar, kai vaikščios pro tą bažnyčią, galės galvoti: aš ten buvau ir Kūčių vakarą gesinau žvakes. Ir dar ten buvo senas kunigas, kuris išmetė jas lauk, bet tik po viskam. Vyras greta jos klaupė, kurį ji pabučiavo. Visi tie žmonės šįvakar bažnyčioje, apsitūloję Kalėdoms ir brangios dovanos, klausantys senos pasakos apie gimimą vidury žiemos. Tarsi Kalėdų rytą pravėrę duris rastų save pačius, padovanotus atgimusius, padovanotus sau patiems ant slenksčių, krepšiuose, kaip tie egzotiški vaisiai, arba tose vynu dėžėse, sukaltose iš brangaus medžio ir pilnose šiaudų.

Ji eina palei upės vingį. Už kampo gatvėje miesto žiburiai dar dega, nors dauguma miestiečių jau namie, miega, laukia. Patar-nautojas; jis tikriausiai miega mažoje love-lėje kur nors ten, apsiklojęs iki kaklo, kam-baryje šildymas nustatytas taip, kad rytą pats įsijungtų. Visame mieste visi žmonės užantspauduoti miego namuose, jų stogai, ką tik nubarstyti baltu sniegu, vėl pajuo-duos, kai rytą juos nuplieks saulė. O toji moteris, ta, kur prie mirusio vyro kapo. Jei ji šianakt prie kapo, ji vilki didelę aveną, pirštines ir šaliką ir atsinešė tokį šildytuvą, kaip stovyklautojai vežasi atostogų, ir nuo jo kylanti šiluma nušviečia kapines ir jų medžius, jų visos šakos plikos ir apledijusios, spygliuotos ir apledijusios.

Ant šaligatvio priberta smėlio. Jaučia jį po kojom. Virš jos – speigas ir tuščias dangus. Ji pakelia ranką ir nubarsto šerkšną nuo medžio šakos prie pat mašinų aikštelės au-tomato. Šakelė rankoje apaugusi kietai už-darytais pumpurais. Ji paleidžia ją šauti at-gal, ir nuo medžio į visas puses pažyra šerkšno kristalai, kaip vanduo nuo šuns.

Mašinų aikštelės automato laikrodis ap-šarmojęs ir apšviestas iš vidaus. Ji patrina jį sušalusia ranka. Dvi keturiasdešimt šešios ryto. Ji atsiremia į turėklą ir klausosi. Nie-ko, tik upė, o kažkur toli kažkas šūkauja ir dainuoja, švenčia. Ji kiekiau susisupa į paltą ir susikiša rankas į kišenes. Sudegusi žvakė; dešimt svarų; kažkienu atsitiktiniai trupiniai ir dulkės.

Ji pradeda eiti, bet kur, pati nežino kur.

Gatvė tuštut tuštutėlė, tik vienas žmogus kitapus eina jos link. Jis vedžioja du Džeko Raselo terjerus tamsoje trečią valandą Kalėdų rytą.

Čia bus kas nors nutikę, pamano ji prasi-lenkdama su juo.

Tamsoje jo veido neižiūri. Linksmų Ka-lėdų, brangute, šūkteli jis jai per gatvę. Gerų tau švenčių.

Žodžiai pilni atodrekių.

Linksmų Kalėdų, atsako ji. Geriausios kloties.

Vertė Gabrielė Gailiūtė